

Lidia UJA și Cristina UJA

Natalia STANCU

Avertisment despre istoria care se repetă și despre formele alienării

Înainte de spectacolul gălățean, suntem obligați de gazde să ne separăm de soții, fiii, frații, prietenii cu care am venit la teatru și suntem îndrumați în sală pe căi de acces diferite. Și chiar în interior, femeile sunt despărțite de bărbați (ca la biserică, dar cu mult mai imperativ). Un mod de a ne simți, de la început, fie și numai pentru o clipă, subiectul unei discriminări aberante pentru secolul nostru și un mod de a fi implicați în situația de viață și problemele pe care le va ridica piesa lui Matei Vișniec cu titlul **Femeia ca un câmp de luptă** (un demers care, e drept, intrigă, irită, dar rămâne, totuși, pentru mine, mai mult ceva căutat și exterior!).

Îmi era binecunoscută sala Casei Studenților din Galați, nu întru totul favorabilă pentru intimitatea pe care o presupunea comuniunea cu publicul în actul teatral. În incinta acesteia, tânărul regizor Eugen Făt a remodelat spațiul reprezentației.

Se joacă pe scenă. Dar spectatorii sunt așezați pe câteva gradene care îi situează cam la aceeași înălțime cu interpreții și mult mai aproape de ei. Privirea lor este din prima clipă obturată de gardul înalt de plasă din sârmă ghimpată care acoperă (și va acoperi tot timpul) oglinda scenei. Prin această rețea blestemată, țarc de nepătruns, vom urmări un infern al atrocității și o golgotă a suferinței și alienării. Imaginile scenelor secvențiale spun povestea într-o cursivitate cinematografică. Cadrul scenografic remarcabil este semnat de Cristian Gheorghe. Aici o vom observa pe tânăra care zace într-un colț, paralizată de ceea ce știe că o așteaptă, și mai multe femei ce spală podelele, după care sunt aduse cu fața spre noi, în timp ce, cu mâinile caută să se agațe de gardul de sârmă, lăsându-ne să vedem experiența umilințelor prin care au trecut.

Aici vom întrezări bărbați prevăzuți cu măști de gaz care se pregătesc pentru executarea unui ordin militar monstruos: violarea femeilor (sinistra strategie de război din Balcani–Bosnia secolului XX, umilire, distrugere morală într-un conflict interetnic).

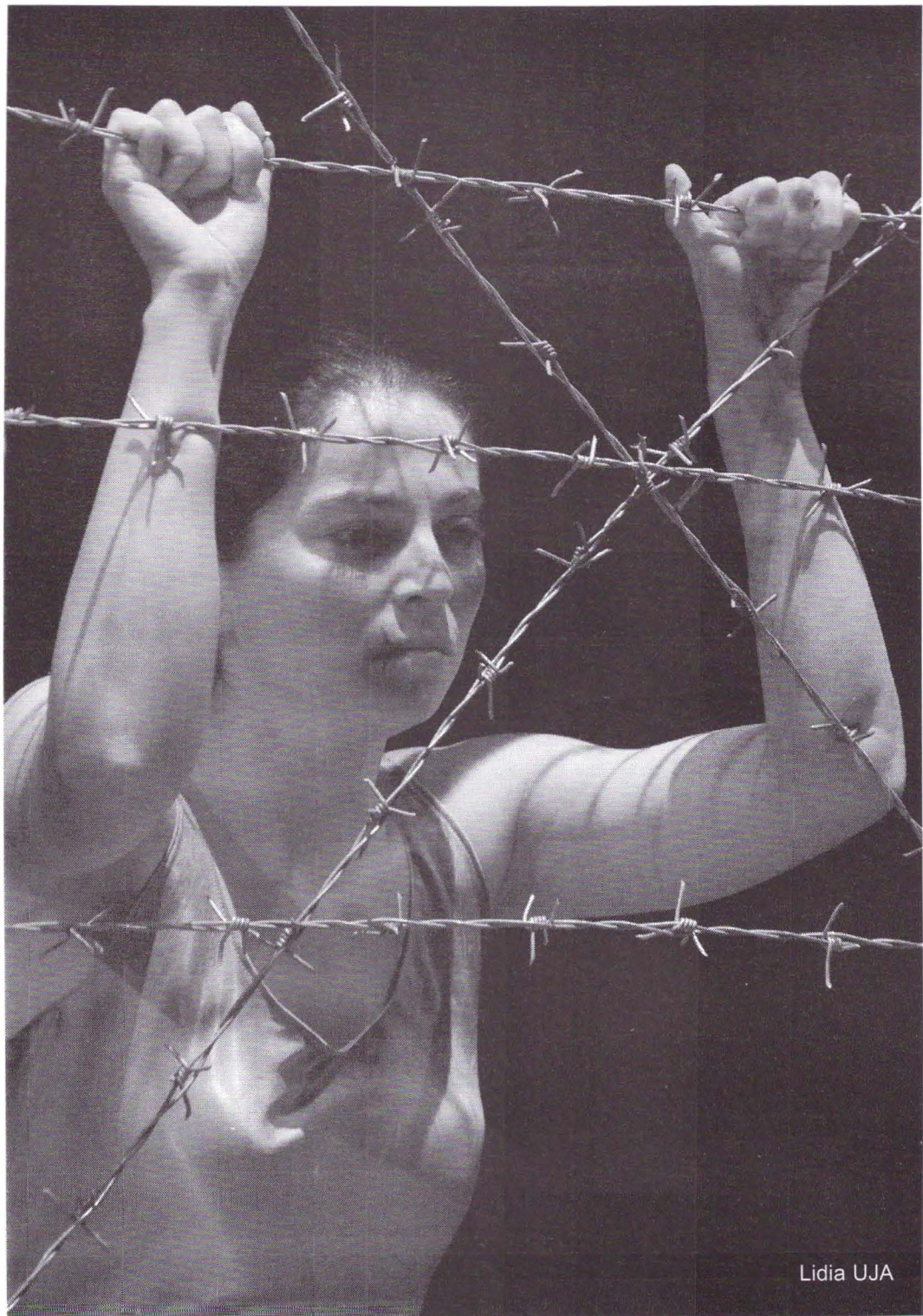
Între lumea războiului și lumea noastră se interpune însă (pe muzica lui *Cirque du Soleil*) un straniu personaj. Un personaj despre care țin să spun de la început că îl datorăm unei excepționale forțe de compoziție, de mare plasticitate, mister și forță de insinuare – a lui Cristian Gheorghe (actorul adăugându-și prin acest rol, un nou titlu de glorie, după acel *Tarelkin* care i-a adus premii!).

Ciudatul ipochimen este un cocoșat cu mișcări îngreunate, lente și cu o voce voit „slabă”, stinsă, tușată de vibrații, dar autoritară și răspicată. Îmbrăcat cu o redingotă roșie și purtând un joben negru, el capătă astfel un aspect de actor de comedie, chiar de music-hall, lăsând să se vadă un rictus grețos, pe chipul său pictat cu o rafinată mască albă.

El este povestitor și comentator, ba chiar vorbește uneori și în pilde. Dar este, poate (acest personaj misterios, cu un permanent rictus și cu câteva accese de isterie à la Hitler și Mussolini), chipul postmodern al Răului sau al unui Destin arbitrar crud, cinic și grotesc.

Regizorul a dublat (multiplicat!) personajele, a redimensionat relațiile și situațiile din piesă. Și mi se pare important să insist pe faptul că el urmărește să transmită „mesajul” printr-un demers artistic original și impresionant, printr-o poetică teatrală ce capătă coerență și pregnanța unui *stil*, un stil creator de emoție artistică. Un stil ce „compune” expresiv și inspirat realități de coșmar și evadări în amintire, vis și realitate, nu știu ce combinații între concretețea unor obiecte, acțiuni (bocancii, apa, rochia de mireasă, măștile de gaze) cu sugestiile unor imagini simbolice (frecatul podelelor, manipularea grămezilor de haine sau balonul care se înalță în libertate). Un stil care mixează șoapte, urlete și partituri muzicale de un suflu sau de un romantism care pare, nu odată, cinic și ironic, în raport cu cruzimea imaginilor. Un stil care mizează pe contraste puternice și șocante. Un stil ce dezvoltă imagini grăitoare și creatoare de stări, în lungi scene mute, în care tăcerea exprimă fie alienarea, fie presimțirea violului și chiar a execuției sau gândul sinuciderii.

Femeia ca un câmp de luptă – piesa lui Matei Vișniec prezentată la Old Vic și care a marcat orientarea scriitorului spre actualitate și spre „realitatea care depășește ficțiunea” – e o piesă de inspirație documentară. Eugen Făt, pe urmele lui Matei Vișniec, simte nevoia să iasă din cadrul faptelor ce s-au comis, în cel al istoriei, mai largi, ce poate se repetă ; ca un avertisment pentru viitor, căci atrocitatea se repetă

Lidia UJA

Cristian GHEORGHE

și se perpetuează. El ne amintește, anume, că suntem la teatru, dar și într-un teatru al Lumii, în care maestrul de ceremonii rămâne Răul, indiferența, absurdul. Spre meritul lui – o face nu prin elemente exterioare, ci prin procedeul alternării momentelor de teatru ce nasc emoție prin empatie, cu unele care ni se adresează, chemându-ne parcă să încetăm să mai fim doar spectatori. Și mai mult decât atât, regizorul își propune să vorbească „despre lagărul nostru cel de toate zilele”, în care, sub o formă sau alta, ajungem, la un moment cu toții... fie din cauza celui de lângă noi sau din cauza noastră, fie prin conjunctura împrejurărilor. ...*Este așa-numitul lagăr-monolog, în care nu trăiești decât singur, fiindcă nimeni nu te crede, fiindcă nimeni nu te înțelege... fiindcă nimeni nu știe... ești doar tu cu tine.*

Spectacol de echipă – montarea gălățeană, antrenează în joc și pune în lumină, talentul și disponibilitatea la înnoire expresivă a unor interpreți în majoritate foarte tineri. În această piesă despre vulnerabilitatea ființei umane și despre suferințele feminității în istorie, greu îl duc actrițele.

Lidia Uja (și alături de ea, Cristina Uja, ca o imagine în oglindă a *Dorrei*, ca Spiritul și Trupul) dau prezență memorabilă, chip și glas suferinței victimelor și, indirect, hidoșeniei tortionarilor. O fac printr-un joc de o exemplară simplitate, ce refuză patetismul și pregnanța. Personifică, rând pe rând: puritatea și oroarea de maculare, spaima de dinainte și teroarea de după „violul politic”; revolta neputincioasă contra lumii și a divinității. Apoi, și nu în cele din urmă: starea de prostrație, de paralizie a voinței și ființei și de confuzie mentală; efectele „spălării” creierului, prelungirii șocului psihologic în memorie, pentru totdeauna, și chiar reacții de acceptare a răului de tipul „sindromului Stockholm”. Și, nu în cele din urmă: forța de a găsi resurse, de a prețui viața mai presus de orice, de a supraviețui chiar prin copilul rezultat în urma violului. Atrage atenția și Ana Maria Ciucanu (într-unul din cele mai bune roluri ale sale din ultima vreme, în care parcurge cu sensibilitate și prospețime, o amplă gamă de atitudini și trăiri). Ea este interpreta lui Kate, cadru din forțele internaționale, prin care Vișniec dezvoltă o temă ce-l obsedează: confruntarea de mentalitate Est-Vest; răspunderea și eventualele vinovății, ori forme de expiere a lor. Străina Kate este o terapeută care se solidarizează de bună voie cu victimele, cu riscul vieții (precum, altădată, în *Vicarul* – Ricardo Fontana). Și ea își vindecă propriile traume îngrijind-o pe femeia bosniacă. O contribuție notabilă au și celelalte interprete ale condiției femeii – jucate cu profesionalism sigur de Svetlana Friptu și Steluța Costandache. Remarcabili sunt și Aureliu Bâtcă, Florin Toma, Ioan Crețescu și Marian Tănase, când e vorba de executanți siliți ai ordinelor, dar și de niște oameni care refuză să devină niște „mancurți” și care exprimă uneori oroarea față de actele pe care nu le-au putut evita și chiar o fraternizare, căci, aici, războiul sexelor nu are nimic de-a face cu practicile gulagurilor și cu câmpurile de luptă din Bosnia, Asia sau Albania. Forța mesajului umanist – mult potențată de cea a invenției artistice moderne, subtile și organice – face din *Femeia ca un câmp de luptă* de la Galați, o creație de referință, un spectacol puternic emoționant și original, care recomandă atât talentul și implicarea tânărului regizor Eugen Făt, cât și resursele deosebite ale trupei Teatrului Dramatic „Fani Tardini”.

Teatrului Dramatic „Fani Tardini”. Galați – Femeia ca un câmp de luptă de Matei Vișniec. Regia: Eugen Făt. Scenografia: Cristian Gheorghe. Cu: Lidia Uja, Cristina Uja, Cristian Gheorghe, Ana Maria Ciucanu, Svetlana Friptu, Steluța Costandache, Aureliu Bâtcă, Florin Toma, Ioan Crețescu, Marian Tănase. Data premierei: 15 decembrie 2007.